

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

Հայկական ՍՍՌ կառավարության կողմից մի շարք միջոցառումներ նշվեցին ռեսպուբլիկայի պատմական այն հուշարձանների վերականգնման ու պահպանման նկատմամբ, որոնք առնչությամբ ունեն հայ ժողովրդի և Սովետական Միության եղբայրական ռեսպուբլիկաների ժողովուրդների կյանքում ու

մշակույթի ասպարեզում տեղի ունեցած կարևորագույն անցքերի հետ։
Հայկական ՍՍՌ Միության Սովետիկի կից կուլտուր-լուսավորական հիմնարկների գործերի ռեսպուբլիկական կոմիտեում ստեղծվել է թանգարանների և պատմական հուշարձանների պահպանման բաժին։

ՀԻՆ ԶԵՌԱԳՐԵՐԻ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ՊԱՏՃԵՆՆԵՐ

Հայկական Պետական պատկերասրահին կից աշխատանքներ են տարվում հին հայկական ձեռագրերի առանձին մանրանկարների, տիտղոսաթերթերի և այլն պատճենները հանելու ուղղությամբ։

Այդ ձեռագրերի (XI—XVI դար) մանրանկարները, որոնք աչքի են ընկնում իրենց նրբությամբ ու գեղությամբ, հանդիսանում են հայ հնագույն նկարիչների արվեստի փայլուն նմուշներ։ Պատրաստվում է այդ

մանրանկարների պատճենների ալբոմը, որը տպագրվելու է լենինգրադում՝ Դրամ կտրելու տանը։ Ալբոմը գումար է լինելու։

Մանրանկարների պատճենահանման վրա աշխատել են երիտասարդ նկարիչներ Վ. Բաղդասարյանը, Ն. Խանդադյանը, Գ. Խաչատրյանը, Փ. Գրիգորյանը և Գ. Խանադյանը, արվեստի վաստակավոր գործիչ Լ. Դուրնովայի ղեկավարությամբ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՆԱԳՈՒԹՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

Լենինգրադի ճարտարապետ, նկարիչ և ՍՍՌՄ Գեղարվեստից ակադեմիայի Ի. Ն. Բեպկինի անվան ինստիտուտի ճարտարապետական ֆակուլտետի դեկան Ա. Կ. Բարուքչևը երկար տարիներ ուսումնասիրում է հայ ժողովրդի ճարտարապետությունը։

Հայկական ՍՍՌ-ում կատարած իր շրջադայության ընթացքում ճարտարապետ Ա. Բարուքչևը շատ նյութեր է հավաքել։ Ներ-

կայումս նա ավարտել է նկարների մի ամբողջ շարք, որոնք պատկերում են Հայաստանի հնագույն հուշարձանները, Զվարթնոցի ավերակները, մեր դարաշրջանի II դարի սկզբի տաճարը Գառնիում, Օձունի ու Հաղբատի հուշարձանները, Աշտարակի կամուրջները և այլն։

Այդ նկարները շուտով հրատարակվելու են, կազմելով հեղինակի ինքնավիճակագրության ալբոմ։

ՀԱՊԻՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆՆԵՐ

Հնագիտական թանգարաններ են կազմակերպվել Հայաստանում— Գառնիի, Գեղարդի և Սևանի ճարտարապետական հուշարձաններին կից։ Այդ թանգարաններում ժո-

ղոված են նյութական կուլտուրայի իրեր և հնագիտական քարտեզներ։ Կազմված է յուրաքանչյուր հուշարձանի ժամանակագրությունը։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԱՎԱՆԱՎՈՐ ԳԻՏՆԱԿԱՆ Հ. ՄԱՆԱՆԴՅԱՆԻ

ԾՆԵՂՅԱՆ 75-ԱՄՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԸ

Դեկտեմբերի 2-ին, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի շենքում, տեղի

ունեցավ ակադեմիկոս Հ. Մանանդյանի մեծարումը՝ նրա 75-ամյակի կապակցությամբ։

Հասարակական գիտությունների բաժանմունքի այդ հոբելյանին նվիրված նիստը ներածական հակիրճ խոսքով բացեց ակադեմիկոս-քարտուղար Գ. Ղափանցյանը: Նա համառոտ կերպով բնութագրեց գիտնականի անցած ուղին: Ունենալով յայն կրթություն և խոր ու բազմակողմանի դիտելիքներ, Հ. Մանանդյանը եղել է Երևանի Պետական համալսարանի առաջին ռեկտորը: Մեր ռեսպուբլիկայի ականավոր գիտնականներից շատերը նրա աշակերտներն են:

Ակադեմիկոս Հ. Մանանդյանի կյանքի ու գիտական գործունեության մասին զեկուցումով հանդես եկավ Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի հին և միջնադարյան պատմության սեկտորի վարիչ Ս. Երեմյանը:

— Սովետական պատմագիտության խոշոր ներկայացուցիչ, պատկառելի գիտնական Հակոբ Համազասպի Մանանդյանի անունը, որի ծննդյան 75-ամյակը մենք այսօր նշում ենք,— ասաց Ս. Երեմյանը,— լայնորեն հայտնի է մեր երկրին: Հին և միջնադարյան Հայաստանի սոցիալական ու տնտեսական կյանքի ուսումնասիրությանը նվիրված մի շարք կապիտալ հետազոտությունների հեղինակ Հ. Մանանդյանը հանդիսանում է ակադեմիկոս Հայագետ-պատմաբան և ֆիլոլոգ: Իր գիտական գործունեությունը սկսելով 1897 թվին, երբ լույս տեսավ նրա առաջին աշխատությունը, նա հետագայում հրապարակել է մի շարք արժեքավոր հետազոտություններ, որոնց մեջ իրեն ցուցաբերել է որպես խոշոր ֆիլոլոգ: Սակայն գոյություն միջոցների ընդհատական հոգսը այն ժամանակ նրան խանգարում էր ամբողջովին նվիրվելու գիտական աշխատանքի:

Միայն Հայաստանում սովետական իշխանություն հաստատվելուց հետո Հ. Մանանդյանը բոլոր հնարավորությունները ստանում է խորացված ստեղծագործական աշխատանքի համար: Եվ նրա, որպես գիտնական պատմաբանի, հսկայական դործունեությունը արդեն ամբողջովին վերաբերում է սովետական ժամանակաշրջանին: Նրա առաջին պատմական աշխատությունը հանդիսանում է հայ ժողովրդի պատմության վերաբերյալ դասախոսությունների դասընթացը, որը կարդացվել է Երևանի Պետական համալսարանում 1921 թվին: Դրանից հետո նա գրում է մի շարք աշխատություններ նվիրված նախարարական Հայաստանի տնտեսական կենցաղի և հասարակարգի հետազոտությանը: Առանձին մասնագիտական հարցերի վերաբերյալ մի շարք հոգվածներից հետո նա հրապարակում է ճնշված հին Հայաստանի տնտեսական կյանքի պատմության վերա-

բերյալ և ապա հրատարակում է պատմա-աշխարհագրական բնութագրի մի շարք հետազոտություններ ու զբաղվում է հելլենիստական դարաշրջանի Հայաստանի արձանագրությունների ուսումնասիրությամբ:

Նոր ուսումնասիրության արդյունք հանդիսացավ Հ. Մանանդյանի կապիտալ աշխատությունը՝ «Հայաստանի առևտրի ու քաղաքների մասին» հին ժամանակների համաշխարհային առևտրի կապակցությամբ:

Նախարարական Հայաստանի հասարակարգի հարցերի վերաբերյալ ամփոփիչ հոգված հանդիսացավ «Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում» մենագրությունը, որը մի խոշոր ավանդ է սովետական պատմագրության ասպարեզում:

Հայ ժողովրդի պատմության կարևոր շրջաններից մեկի վրա նոր լույս է սփռում Հ. Մանանդյանի կապիտալ աշխատություններից մի ուրիշը՝ «Տիգրան Երկրորդը և Հռոմը» վերնագրով:

Հ. Մանանդյանը նորից վերանայեց և քնննադատական մանրազննին վերլուծության հնթարկեց անտիկ հեղինակներից Հայաստանի վերաբերյալ մեզ հասած տեղեկությունները: Նրա աշխատությունները հնարավորություն տվեցին մի կողմ նետել եվրոպական բուրժուական գիտության մեջ այդ ժամանակաշրջանի մասին իշխող սխալ պատկերացումները:

Հ. Մանանդյանի ծառայությունները սովետական գիտության առաջ բարձր գնահատվեցին սովետական ժողովրդի կողմից: Ներկայումս Հ. Մանանդյանը հանդիսանում է ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ, մեր ռեսպուբլիկայի գիտության վաստակավոր գործիչ: Նա պարգևատրվել է Աշխատանքային Կարմիր Դրոշի շքանշանով:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի նախագահության հանձնարարությամբ հոբելյարին ողջունեց Ակադեմիայի պրեզիդենտ Վ. Համբարձումյանը: Նշելով Հայաստանի պատմության և ֆիլոլոգիայի ասպարեզում Հ. Մանանդյանի աշխատությունների նշանակությունը, նա հատկապես կանգ առավ այն դերի վրա, որ հոբելյարը խղացել է որպես ռեսպուբլիկայի երիտասարդ գիտական կարգերի դաստիարակիչ: Հայաստանի գրեթե բոլոր երիտասարդ պատմաբաններն ու ֆիլոլոգները, որոնք այժմ գիտական մեծ աշխատանք են կատարում, հանդիսանում են նրա աշակերտներ: Բոլոր ներկա եղողների ծափահարության ներքո Վ. Համբարձումյանը Հ. Մանանդյանին ցանկացավ հետագա հաջողություններ նրա արդյունավետ գիտական գործունեության ասպարեզում:

— Ադրբեջանական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի նախագահությունը, — ասում է պրոֆեսոր Ալի-զադեն, — ինձ լիազորել է սրտագին ողջույն հաղորդել Հակոբ Համազասպի Մանանդյանին՝ սովետական պատմագիտության ավագագույն ներկայացուցիչներից մեկին, Կովկասի պատմության ակադեմիայի մասնագետին:

Պրոֆեսոր Ալի-զադեն խոսում է Անդրկովկասի բոլոր ժողովուրդների պատմության համար Մանանդյանի աշխատությունների մեծ նշանակության մասին:

Այնուհետև ողջույնով հանդես եկան Երևանի Վ. Մ. Մուրտուփի անվան Պետական համալսարանի կողմից Հ. Ժամկոչյանը, Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի կողմից Բ. Առաքելյանը, Խ. Աբովյանի անվան Մանկավարժական ինստիտուտի կոլեկտիվի կողմից Վ. Պարսամյանը, Գրականության ինստիտուտի կողմից Հ. Ղանալանյանը, Լեզվի ինստիտուտի կողմից Ս. Ղազարյանը, Երևանի Պատմական թանգարանի կոլեկտիվի կողմից Ա. Շահնազարյանը, Մատենադարանի կոլեկտիվի կողմից Ս. Զոհրաբյանը:

Բանաստեղծ Հովհ. Շիրազը նիստում կարդաց հոբելյարին նվիրած իր բանաստեղծությունը:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 80-ԱՄՅԱԿ

Փետրվարի 18-ին Երևանի գրական հասարակայնությունը նշեց հայ մեծ բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 80-ամյակը:

Հայֆրհարմոնիայի դահլիճում տեղի ունեցավ հանդիսավոր երեկո՝ նվիրված Հովհաննես Թումանյանին: Երեկոյին ներկա էին գրողներ, գիտնականներ, արտիստներ, արվեստագետներ, ձեռնարկությունների ստախանովականներ, Սովետական Բանակի սպաներ, ուսանողներ:

Նախագահության սեդանի շուրջն էին Ավ. Իսահակյանը, Հ. Մամիկոնյանը, Ստ. Զորյանը, Ն. Զարյանը, Ս. Սահակյանը, Վ. Համազասպյանը, գրողներ, բանաստեղծներ:

Երեկոն բաց արեց Հայաստանի Սովետական գրողների միության քարտուղար Հր. Քոչարը:

— Ազգային խոշորագույն բանաստեղծ, խոսքի մեծ վարպետ, ժողովուրդների մեծ բարեկամության համար մարտնչող Հովհաննես Թումանյանի անունը, — ասում

Հ. Մանանդյանի անունով հոբելյանի կապակցությամբ ողջույնի հեռագրեր են ստացվել ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի նախագահությունից՝ պրեզիդենտ Վախիդի ստորագրությամբ, ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմության և Փիլիսոփայության ինստիտուտից, Արևելագիտության ինստիտուտից, Ուլրաինական, էստոնական, Լիտվական, Ուկրենական ՍՍՌ-ների Գիտությունների ակադեմիաների նախագահություններից, Վրաստանի, Ադրբեջանի, Ղազախստանի գիտական կազմակերպություններից, Սովետական Միության առանձին խոշոր գիտնականներից:

Իր պատասխան խոսքում, որը ջերմորեն ընդունվեց ներկա եղողների կողմից, ակադեմիկոս Հ. Մանանդյանը շնորհակալություն հայտնեց բոլոր նրանց, ովքեր հավաքվել են նրա հոբելյանը նշելու համար: Նա պատմեց իր հետագա գիտական աշխատանքի պլանների մասին: Վերջում հոբելյարը ամբողջ դահլիճի բոլոր ծափահարությունների ներքո կեցցե բացականչեց ի պատիվ գիտնականների մեծ բարեկամ Ստալինի և սովետական պետության, որոնք ապահովել են աշխարհում ամենաառաջավոր սոցիալիստական գիտության շտեմնված ծաղկումը:

է Հր. Քոչարը, — թանգ է սովետական բոլոր մարդկանց համար: Իր երկերում նա արտահայտել է հայ ժողովրդի լավագույն ձգտումներն ու իղձերը: Նրա ստեղծագործության ակունքները խորապես ժողովրդական են, դրա համար էլ այնքան հարազատ են մեզ:

Բանաստեղծի կյանքի ու գրական գործունեության մասին զեկուցեց ֆիլոլոգիական գիտությունների դոկտոր-պրոֆեսոր Մ. Մրկերյանը:

Հովհաննես Թումանյանի մասին իր հիշողությունները պատմեց գրող Ստ. Զորյանը: Երկրթ ունեցան նաև ժողովրդական ուսուցիչ Ս. Մահակյանը և բանաստեղծ Ն. Զարյանը:

Վերջում տեղի ունեցավ ճոխ համերգ քաղաքի արտիստական լավագույն ուժերի մասնակցությամբ:

Երևանի Արվեստի աշխատողների տանը տեղի ունեցավ Հ. Թումանյանի ծննդյան 80-ամյակին նվիրված երեկո:

Հ. Թումանյանի կյանքի և ստեղծագործության մասին զեկուցեց ֆիլոլոգիական գիտությունների թեկնածու Վ. Պարտիզունին։ Թումանյանի մասին հետաքրքիր հուշեր պատմեցին ժողովրդական ուսուցիչ Սիմակը և զրոշ Ստ. Զորյանը։

Գրական-գեղարվեստական բաժնում ելույթ ունեցան դերասանուհի Հ. Գարագաշը, վաստակավոր արտիստ Գ. Գաբրիելյանը և թավջութակահար Գ. Ադամյանը։

Սովետական հասարակայնությունը լայն կերպով է նշում հայ մեծ բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 80-ամյակը։

Հայաստանի Սովետական գրողների միությունը Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Գրականության ինստիտուտի հետ միասին զեկուցումներ է կազմակերպում նվիրված մեծանուն բանաստեղծի կյանքին ու պորժունությանը։ Հայպետհրատի հրատարակությամբ օրերս լույս կտեսնի Հովհաննես Թումանյանի երկերի ժողովածուի III հատորը։ Հրատարակության է պատրաստված նաև IV հատորի 1-ին գիրքը։ Մեծ ցուցահանդես է կազմակերպել Ա. Մյասնիկյանի անվան Պետական հանրային գրադարանը։ Այստեղ ցուցադրված են Հովհաննես Թումանյանի երկերի հայերեն հրատարակությունները, ինչպես նաև սյուզ երկերի ռուսերեն, վրացերեն, ադրբեջաներեն, ուկրաիներեն, ուզբեկերեն, ՍՍՌՄ մյուս ժողովուրդների լեզուներով և օտար լեզուներով կատարված թարգմանությունները։ Ցուցադրված են գրողի կյանքն ու գործունեությունը պատկերող բազմաթիվ նյութեր, իլյուստրացիաներ և լուսանկարներ։

Թումանյան գյուղի աշխատավորությունը սիրով նշեց իր հայրենակից, հայ մեծանուն բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 80-ամյակը։

Կոլխոզի ակումբում, որը կրում է Թումանյանի անունը, երեկոները շատ մարդիկ են հավաքվում։ Նրանք մեծ հետաքրքրու-

թյամբ են ունենդրում բանաստեղծի կյանքին ու ստեղծագործությանը վերաբերող զրույցները։ Հովհաննես Թումանյանի հասակակիցներ, ալեհեր կոլխոզնիկներ Ն. Քոչարյանը և Ա. Գոշինյանը համագյուղացիներին պատմում են իրենց հուշերը բանաստեղծի մանկական տարիների մասին և այն մասին թե

Հովհաննես Թումանյան

որքան հոգատար էր նա իր հայրենակիցների նկատմամբ։

Տունը, որտեղ ծնվել է Հ. Թումանյանը և որը ներկայումս թանգարանի է վերածված, բազմաթիվ էքսկուրսիաներ են այցելում։ Տուն-թանգարանը հարստացել է նոր նմուշներով. դրանք բանաստեղծի երկերի նոր հրատարակություններն են՝ հայերեն, ռուսերեն և եղբայրական մյուս ռեսպուբլիկաների ժողովուրդների լեզուներով։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԲՐՈՆՋՅԱ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի որոշմամբ Երևանում դրվելու է հայ մեծ լուսավորիչ Խաչատուր Աբովյանի բրոնզյա հուշարձանը։

Մինիստրների Սովետին կից Արվեստի

գործերի վարչությունը հանձնարարել է արվեստի վաստակավոր գործիչ, քանդակագործ Ս. Ստեփանյանին պատրաստելու հուշարձանը, իսկ ճարտարապետ Գ. Թամանյանը պատրաստելու է պատվանդանը, որը լինելու

է գրանիտից: Հուշարձանի բարձրությունը, պատվանդանի հետ միասին, կազմելու է մոտ 9 մետր:

ԽԱՋԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾ ՆԿԱՐԸ

Ինքնուրույն վարպետ, ասեղնագործ Փառան-ձեմ Ավետիսյանը ավարտեց հայ մեծ լուսավորիչ խաչատուր Աբովյանի ասեղնագործ նկարը: Այժմ այս աշխատանքը գտնվում է Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Արվեստի գործերի վարչության ժողովրդական ստեղծագործության տանը:

Ստեփանյանն արդեն ավարտել է էսքիզը, որը հաստատված է և օրերս կսկսի մեծ ֆիգուրայի քանդակումը:

Հանձնաժողովը բարձր գնահատական է տվել շնորհալի վարպետի այս աշխատանքին:

Աբովյանի ասեղնագործ նկարը ցուցադրվելու է ինքնուրույն վարպետների ռեսպուբլիկական և համամիութենական ցուցահանդեսներում:

ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒՅՑԱՆ ԵՐԵՎՈՒՆ ԼԵՆԻՆԳՐԱԴՈՒՄ

Լենինգրադում կոնսերվատորիայի փոքր դահլիճում դեկտեմբերի սկզբներին կայացավ հայ երաժշտության երեկո՝ նվիրված Սովետական Հայաստանի 28-րդ տարեդարձին: Կատարվեցին հայ կոմպոզիտորներ Կոմիտասի, Ալեքսանդր Սպենդիարյանի, Ռոմանոս Մելիքյանի, ինչպես և ժամանակակից հեղինակներ Արամ Խաչատրյանի, Լ. Խոջա-էյնաթյանի և մյուսների ստեղծագործությունները:

Լենինի քաղաքում են ստացել իրենց երաժշտական կրթությունը Ն. Ա. Րիմսկի-Կորսակովի աշակերտ Ա. Սպենդիարյանը, Ռոմանոս Մելիքյանը, Ա. Տեր-Ղևոնդյանը, Սարգիս Բարխուդարյանը և ուրիշներ:

Ներկայումս Լենինգրադի կոնսերվատորիայում Հայկական ՍՍՌ-ից սովորում են 16 ուսանող:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԻ ԳԾԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ ՄՈՍԿՎԱՑՈՒՄ

Ինքնուրույն սկզբներին Մոսկվայում, Հայկական ՍՍՌ Կուլտուրայի տանը, բացվեց Հայաստանի նկարիչների գծանկարների և նկարների ցուցահանդեսը: Ծուցահանդեսում ցուցադրված է ՀՍՍՌ կերպարվեստի վարպետների ավելի քան 300 աշխատանք՝ մեծ մասամբ Երևանի Պետական պատկերասրահի ժողովածուից, ինչպես և նկարիչների նոր երկերը: Մայրաքաղաքի հասարակայնությունը մեծ հետաքրքրությամբ է դիտում ցուցահանդեսը. առաջին երկու շաբթվա ընթացքում ցուցահանդես են այցելել մոտ 1000 մոսկվացիներ, որոնց թվում նկարիչներ, ճարտարապետներ, հրատարակչությունների և կինոստուդիաների աշխատողներ, դասատուներ, ինժեներներ, նկարչական ինստիտուտների ուսանողներ և այլն:

Այցելուները մեծ հետաքրքրությամբ են դիտում նկարիչներ Է. Իսաբեկյանի և Ա. Զիլինգարյանի ռազմաճակատային նկարների սերիան: Այս նկարներում պատկերված են թամանյան հայկական դիվիզիայի մարտական կյանքը, հայ գվարդիականների սխրագործությունները:

Ընդհանուրի ուշադրություն են գրավում Ստալինյան մրցանակի լաուրեատ Դ. Նալբանդյանի գործերը՝ Ի. Վ. Ստալինի պորտրեն, մատիտով գծված, և Վ. Մ. Մոլոտովի ելույթը Մեծ թատրոնում 1947 թվի նոյեմբերի 6-ին, Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ Ռեյոլուցիայի 30-րդ տարեդարձին նվիրված հանդիսավոր նիստին, բնականից նկարված: Այցելուները հետաքրքրությամբ են դիտում Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ, Ստալինյան մրցանակի լաուրեատ Մ. Սարյանի գործերից Սովետականի անվան Պետական թատրոնի վարագույրի էսքիզը:

Այցելուները հետաքրքրությամբ են ծանոթանում հայրենադարձ նկարիչ-պեյզաժիստ Հ. Ասատրյանի ստեղծագործության հետ: Ծուցադրված նկարներում Հ. Ասատրյանը պատկերել է կյանքը Սիրիայում և Սովետական Հայաստանում:

Ծուցահանդեսում ներկայացված են նաև Հայաստանի Պետհրատի կողմից հրատարակված գրքերը, որոնց ձևավորումը կատարել են ռեսպուբլիկայի նկարիչները: Այս բաժնում այցելուները հետաքրքրությամբ են

դիտում Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Հ. Կոչոյանի գունավոր իլյուստրացիաների էսքիզները՝ կատարված ժամանակակից հայ գրողների գրքերի և հայ գրականության անտալոգիայի (ռուսերեն) համար:

Ուշագրավ են երիտասարդ նկարիչներ Բ. Մեսրոպյանի, Հ. Ռուխիկյանի և մյուսների գործերը, որոնք նվիրված են սոցիալիստական Հայաստանի ծաղկմանը:

ՉՈՒՇԱՐՁԱՆ ՆԵՒՈՒՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԻՆ

Երևանի Քաղաքային Սովետի գործկոմի որոշմամբ այս տարի Երևանում կառուցվում է Սովետական Միության կրկնակի հերոս Նելսոն Ստեփանյանի հուշարձանը:

Հերոսի կիսանդրին, մոտ մեկ մետր բարձրությամբ, ձուլվելու է բրոնզից և դրվելու է հղկված բազալտյա պատվանդանի վրա: Հուշարձանը կառուցվելու է Ա. Սպենդիարյանի անվան Պետական օպերայի և բալետի թատրոնի պուրակում:

Հուշարձանի գլխավոր ճակատի վրա պատկերվելու են այն շքանշաններն ու մեդալները, որոնցով պարգևատրվել է Ն. Ստե-

ֆանյանը, ինչպես և բրոնզե տառերով գրվելու է ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի Նախագահության Հրամանագրի բնագիրը հետ մահու գվարդիայի փոխ-գնդապետ Նելսոն Ստեփանյանին Սովետական Միության կրկնակի Հերոսի կոչում շնորհելու մասին:

Հուշարձանի ընդհանուր բարձրությունը կազմելու է մոտ չորս մետր:

Հուշարձանի նախագծման հեղինակներն են— արվեստի վաստակավոր գործիչ Ա. Սարգսյանը և ճարտարապետ Գ. Աղաբաբյանը:

Հուշարձանի ընդհանուր բարձրությունը կազմելու է մոտ չորս մետր:

Հուշարձանի նախագծման հեղինակներն են— արվեստի վաստակավոր գործիչ Ա. Սարգսյանը և ճարտարապետ Գ. Աղաբաբյանը:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի կենտրոնական գրադարանը կանոնավոր կերպով գրականության փոխանակում է կատարում Սովետական Միության 60 խոշորագույն հիմնարկների հետ, դրանց թվում ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի հիմնական գրադարանի, Սալթիկով-Շչեդրինի անվան Պետական հանրային գրադարանի, միութենական ռեսպուբլիկաների Գիտությունների ակադեմիաների գրադարանների հետ:

Կենտրոնական գրադարանը այդ հիմնարկ-

ներին ուղարկում է Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի հրատարակած ամսագրերը, մենագրությունները, հայ գիտնականների աշխատությունները:

Կենտրոնական գրադարանը գրականության պետական ֆոնդի կենտրոնական ֆիլիալից ստացել է հնագիտության, ճարտարապետության և պատմության վերաբերյալ թանկարժեք գրքերի, ամսագրերի և ալբոմների մի ժողովածու՝ բաղկացած 30 հազար միավորից:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ՈՒՍՈՒՑԻՋՆԵՐԻ ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՈՒՄԸ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐՈՎ ԵՎ ՍԵԴԱՆՆԵՐՈՎ

ՍՍՌ Միության Գերագույն Սովետի Նախագահության Հրամանագրով երկարամյա ծառայության և անբասիր աշխատանքի համար Հայկական ՍՍՌ դպրոցների ուսուցիչների մի մեծ խումբ պարգևատրվել է Սովետական Միության շքանշաններով և մեդալներով:

ՍՍՌՄ շքանշաններով և մեդալներով պարգևատրվել են 828 ուսուցիչ: Դրանցից կենտրոնական շքանշանով պարգևատրվել են 62, Աշխատանքային Կարմիր Դրոշի շքանշանով 47, «Պատվո իշան» շքանշանով 58, «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով 208, «Աշխատանքային գերազանցության համար» մեդալով 453 ուսուցիչ:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Երևանի Գյուղատնտեսական ինստիտուտի ուսումնական տնտեսությունը, որը գտնվում

է Վեդու շրջանում, ունի 51 հեկտար տարբեր տեսակների խաղողի այգի, ավելի քան եր-

կու հազար քառակուսի մետր խաղողի ու խնձորենու, ծիրանի, նշենու, ընկուզենու և այլ պտղատու ծառերի տնկարան, հացահատիկային, բանջարա-բոստանային կոպտորանների ցանքատարածություն:

Ամեն տարի այստեղ արտադրական գործնական աշխատանքի են գալիս Գյուղատուն-

տեսական ինստիտուտի տարբեր կուրսերի ուսանողները:

Նախատեսված է այս տարի տնտեսության բանջարա-բոստանային կոպտորանների ցանքատարածությունը ընդարձակել մինչև 15 հեկտար:

ԽԱՂՈՂԻ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Հարկական ՍՍՈՒ Գիտությունների Ակադեմիայի Բույսերի գենետիկայի և սելեկցիայի ինստիտուտում գիտա-հետազոտական աշխատանք է կատարվում ցրտադիմացկուն և սեղանի գինու խաղողի նոր տեսակներ ստանալու ուղղությամբ: Այդ աշխատանքները կատարվում են խաղողի սերմերը բազմացնելու, նրանցից արժեքավոր փոփոխականներ ընտրելու, հիբրիդիզացիայի և միջուրխյան մեթոդով աճեցնելու միջոցով:

Ստացվել են բարձր բերքատու կարմրա-հյութ խաղողներ:

Արժեքավոր են № 78 և № 79 հիբրիդները,

որոնք ստացվել են «Ժապատուկ վարդագույն երևանի» հիբրիդի փոփոխակը «Վարդագույն երևանի» ու «Արարատի» տեսակների վրա պատվաստելու և աճեցնելու միջոցով:

«Ժապատուկ սև սաթենի» հիբրիդը «Ոսկեհատի» վրա պատվաստելու միջոցով ստացվել է № 27 փոփոխակը: Ստացված է նաև ցրտադիմացկուն խաղողի նոր տեսակ:

Խաղողի այդ տեսակները լայն կերպով տարածվելու են ռեսպուբլիկայի այգեգործական շրջանների կոլխոզներում ու սովխոզներում:

„ՀԱՅԱՍՏԱՆ“ ՇԱՄՊԱՆ ԳԻՆՈՒ ԿՈՄԲԻՆԱՏ

ՍՍՈՒ Միության կառավարության որոշմամբ Հայկական ՍՍՈՒ-ում կազմակերպվել է «Հայաստան» շամպան գինու կոմբինատ, որը մտնում է ՍՍՈՒ Մ Սննդի արդյունաբերության մինիստրության «Գլավվինո» սիստեմի մեջ:

Կոմբինատին է հանձնված չորս սովխոզ—Կիրովի անվան, Նոյեմբերյանի, Հայրուսի ու Կոտայքի, և չորս գինու գործարան—Միկոյանում, Նոյեմբերյանում, Վեդիում և Քանաքեռում:

Կոմբինատը ներկայումս, տնտեսական

գործունեության ծավալման համար, եռանդուն նախապատրաստական աշխատանքներ է տանում. կարգի են բերվում արտադրական շենքերը, պատրաստվում են կադրեր: Շամպան և սեղանի գինիների արտադրությունը հիմնականում կենտրոնացվելու է Քանաքեռի գործարանում. առաջին արտադրանքը սպասվում է մարտի վերջերին:

1949 թվին կոմբինատը պետք է 70 հազար շիշ շամպան գինի առանձնացնի հնացման համար և բաց թողնի 400 հազար շիշ սեղանի թեթև տեսակի գինիներ:

ՀՈՂԱՄԱՍԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՑՈՒՄ ԱՆՏԱՌԱՏՆԿՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հայկական ՍՍՈՒ անտառային տնտեսության, գյուղատնտեսության և ջրային տնտեսության մասնագետների բրիգադաները փետրվարի սկզբներին մեկնեցին ռեսպուբլիկայի շրջանները անտառատնկման համար հողամասեր առանձնացնելու համար:

Մասնագետների առաջին բրիգադան անտառատնկման համար առանձնացնելու է Արագայանի տափաստանում 90 հեկտար, իսկ Արտաշատի ու Վեդու շրջաններում 150 հեկտար: Արտաշատի շրջանում 100 հեկտար տարածությամբ հողամաս է առանձնացվելու տնկարանի համար:

Մասնագետների երկրորդ բրիգադան, որը

մեկնել է Աշտարակ-Վոսկեփազ-Աղավնաձոր-Էջմիածին և ապա Հոկտեմբերյանի շրջան ուղղությամբ, անտառատնկման համար առանձնացնելու է 450 հեկտար ընդհանուր տարածությամբ հողամասեր: Թալինի շրջանում ադր նույն նպատակի համար առանձնացվելու է 150 հեկտար հողամաս: Էջմիածնի շրջանում նախատեսված է տնկարան կազմակերպել 50 հեկտար տարածության վրա:

Մոտ ժամանակներս Մարտունու, Ախտայի և Ախուրյանի շրջաններն են մեկնելու և երկու բրիգադա անտառատնկման համար 800 հեկտար ընդհանուր տարածությամբ հողամասեր առանձնացնելու համար:

Բացի դրանից շրջաններն են մեկնել ևս հինգ բրիգադա՝ բարդի, նշենու և թփատեսաների ոստեր պատրաստելու համար:

Փետրվարի սկզբին ռեսպուբլիկայի շրջաններում արդեն առանձնացվել էր երկու միլիոն ոստ:

ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ԷԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑՄԱՆ ԵՐՋԱՆՈՒՄ

Իշևանի շրջանը էլեկտրիֆիկացման բնագավառում նշանակալից հաջողություններ է ձեռք բերել: 1948 թվի վերջում լրիվ էլեկտրիֆիկացման էին ենթարկված շրջանի բոլոր գյուղերը, Իշևանի և Սևքարի սղոցարանները, մեքենա-տրակտորային կայանի արհեստանոցը, տեղարդկոմբինատը և շրջանի մի շարք այլ ձեռնարկություններ:

1948 թվին շրջանի կոլխոզները կառուցել

են հինգ էլեկտրաղաց և 10 սղոցարան ու դարբնոց: Իշևանգէսի կապիտալ վերանորոգման համար կազմակերպվել է շորս կիլակնօրյակ: Շրջանի կոլխոզնիկները պարտաժրոյութան են ստանձնել գյուղատնտեսական արտադրության կարևորագույն պրոցեսների էլեկտրիֆիկացումն ավարտել 1949 թվի ընթացքում:

ՍՍԵՓԱՆԱՎԱՆԻ ԵՐՋԱՆԻ ԳՅՈՒՂԵՐԻ ԷԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑՈՒՄԸ

Ինկտեմբերին շահագործման հանձնվեցին Ստեփանավանի շրջանի Կաթնաղբյուր, Կուլբիշևո և Շաղարդա գյուղերի միկրոգէտները: Ավարտվելու մոտ է Ագարակգէսի շինարար-

ությունը:

Ուռուտ, Սվերդլով, Մաքսիմ Գորկի, Լուդբերգ և Լեջան գյուղերը էլեկտրիֆիկացվել են:

ԷԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑՄԱՆ Ե ԵՆԹԱԲՎՈՒՄ ԴԱՄՇԱԴԻՆԻ ԵՐՋԱՆԸ

1948 թվին շրջանում սկսվեց երկու հիդրո-էլեկտրակայանների շինարարությունը: Այգեծոր, Չինարի, Ղրղի, Վերին Կարմիրաղբյուր, Նորաշեն և Չորաթան գյուղերի կոլխոզնիկների ուժերով առաջ է տարվում Այգեծորգէսի շինարարությունը: Կոլխոզնիկները կրած ժամկետում ավարտել են ԳէՍ-ի շենքի կառուցումը և խողովակաշարի մոնտաժը: Գյուղերում կառուցվել են տրանսֆորմատորային ենթակայաններ, էլեկտրահաղորդման գծեր են անցկացվել կոլխոզնիկների տներում: Այգեծորգէսի շինարարության վրա առանձնապես լավ են աշխատել Այգեծոր և Ղրղի գյուղերի կոլխոզնիկները:

Այգեծորգէսում սարքավորման մոնտաժի

աշխատանքներ են տարվում: ԳէՍ-ի կառուցողների կոլեկտիվը բոլոր ուժերը լարում է, որպեսզի շուտ շահագործման հանձնի հիդրոէլեկտրակայանը:

Շրջանի Թովուզ, Նավուր և Բերդ գյուղերի կոլխոզնիկները կառուցում են Բերդի ԳէՍ-ը: Թովուզի կոլխոզնիկներն արդեն ավարտել են էլեկտրակայանի շենքի շինարարությունը: Լրիվ պատրաստվել է նաև ջրանցքը:

Այս տարվա սկզբին շրջանի կոլխոզնիկները կսկսեն նաև Մաղկավանգէսի շինարարությունը, որը էլեկտրաէներգիա կմատակարարի Չինչին, Հախում, Մաղկաձոր և Պառավաքար գյուղերին: Այսպիսով, 1949 թվին շրջանը համատարած էլեկտրիֆիկացման ենթարկված կլինի:

ԿՈՆՍԵՐՎԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Հունվարի 1-ին փորձարկվեց Լեմխնականի նորակառույց Կոնսերվի գործարանը:

Համաձայն նախագծի գործարանը արտա-

դրելու է մսի կոնսերվ՝ ութը ասորտիմենտով:

ՁԿՆԱԲՈՒԾԱՐԱՆՈՒՄ

ՆՈՐ ԲԱՅԱՋԵՏ.— Ձկնաբուծարանի կոլեկտիվը վերջին տարին ամսվա ընթացքում աճեցրել և Սևանի լիճն է բաց թողել մոտ 32 միլիոն փոքր ձկներ:

Փետրվարի վերջերին Ձկնաբուծարանի կոլեկտիվը բազ թողեց 2 միլիոն 800 հազար փոքր ձուկ, որով գերակատարեց պետական առաջադրանքը:

ՆՈՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԸ

Երևանի քաղաքային Սովետի գործկոմի նախագծային արվեստանոցում ավարտվում

է 1949 թվին մայրաքաղաքում կառուցվելիք շինարարության նախագծերի կազմումը:

Ճարտարապետ Գ. Աղաբաբյանի բրիգադան կազմել է Միկոյանի պողոտայի վրա այս տարի կառուցվելիք բազմահարկ վեց շենքերի նախագծերը: Նախագծերը կազմելիս ճարտարապետները հաշվի են առել շինարարությունը արագ կատարելու պահանջը: Հոնավարի վերջերին լիովին ավարտվել է Ամիրյան փողոցի վրա կառուցվելիք բնակելի

տները էսքիզային և տեխնիկական նախագծերը: Ճարտարապետ Գ. Թամանյանը պատրաստում է 26 կոմունարների անվան այգու վերափոխման նախագիծը. այգում ստեղծվելու են կուլտուրական հանգստի մի շարք նոր հարմարություններ:

Ճարտարապետ Մ. Գրիգորյանը պատրաստել է մանկական երկաթուղու հանգստի և կուլտուրայի պարկի նախագիծը:

Ա Ր Թ Ի Կ Ն Ա Յ Ս Օ Ր

Արթիկը, մինչ սովետական իշխանության հաստատումը Հայաստանում, հանդիսացել է մի հետամնաց գյուղ: Այդ ժամանակները նրա ազգաբնակչության միայն երկու տոկոսն է եղել գրագետ:

նոցի, մանկապարտեզների ու մանկամدرսուրների համար: 1945 թվից սկսած Արթիկը համարվում է քաղաք և հանդիսանում է շրջանային կենտրոն: Քաղաքի հրապարակում կառնվեցված է Լենինի հուշարձանը:

Մի տեսարան Արթիկ շրջկենտրոնից

Սովետական իշխանության տարիներին անձանաչելիորեն կերպարանափոխվել է Արթիկը: Սքանչելի վարդազուն տուֆից այստեղ կառուցվել են երկհարկ ու եռահարկ բազմաթիվ տներ, երևան են եկել լայն, դեղնեցիկ ու ծառազարդ փողոցներ: Գեղեցիկ շինքեր են կառուցվել անցյալի Արթիկում գոյություն չունեցող թատրոնի, կինոյի, հիվանդանոցի, բուժկայանի, բաղնիքի, հյուրա-

Քաղաքում կառուցվել են գեղեցիկ աղբյուր-հուշարձաններ, իսկ նրա կենտրոնում էլ գտնվում է կուլտուրայի ու հանգստի նորատունի այգին:

1927 թվին Արթիկի շրջակայքում հայտաբերվեցին տուֆի հանքեր, իսկ մի տարի էլ չանցած սկսվեց այդ սքանչելի շինարարական քարի մեքենայացված հանույթը: Այսօր անընդհատ դեպի մեր մեծ ու անծայրածիր

հայրենիքի նորակառույցներն են շարժվում վարդապետյն տուֆով բարձրած գնացքները: Գերմանական վանդալների կողմից ավերված Դենպարոգէսի վերականգնման համար Արտիկառֆի հանքագործները յոթ հազար խորանարդ մետր տուֆ հատաքար են բարձել: Արթիկի տուֆը դարձել է Հայաստանի հիմնական շինանյութը:

Ռեսպուբլիկայի կուլտուրական ու արդյունաբերական քաղաքներից մեկն է դարձել Արթիկը: Քաղաքի տարրական ու միջնակարգ դպրոցներում այս տարի սովորում է ավելի քան 1500 աշակերտ: 200 արթիկցիներ սովորում են Երևանի ու Լենինականի բարձրագույն ուսումնական հիմնարկներում: Արթիկի շրջանում աշխատում են բազմաթիվ ինժեներներ, գյուղատնտեսներ, բժիշկներ, անասնաբույժներ, դասատուներ, դերասաններ: Ավելի քան 2500 արթիկցիներ պարգևատրվել են Սովետական Միության շքանշաններով ու մեդալներով:

Քաղաքում ուժեղ թափով ծավալվել է բրնակարանային շինարարությունը: Անցյալ տարում շահագործման է հանձնվել 150 բրնակարան, որոնք տրամադրվել են հայրենադարձ հայերին: Շահագործման են հանձնվել նաև երեք բազմահարկ բնակելի տներ, ինչպես և շրջանային Սովետի ու մեքենա-տրակտորային կայանի շենքերը: Անցյալ տարում անհատական բնակարանային շինարարության համար բաց է թողնվել մեկ միլիոն 300 հազար ռուբլու վարկ, իսկ քաղաքի բարեկարգման ու կանաչապատման համար ծախսվել է 120 հազար ռուբլի:*)

*) «Սովետական Հայաստանում» թափնի նյութերը քաղված են Հայաստանի Հեռագրական Գործակալության (227) հաղորդագրություններից և Սովետական մամուլից:

